

Kohaliku omavalituse panus kliimamuutuste leevendamisse ja mõjuga kohanemisse

Eva-Ingrid Rõõm
Keskkonnaekspert, KIK

20. oktoober, 2022

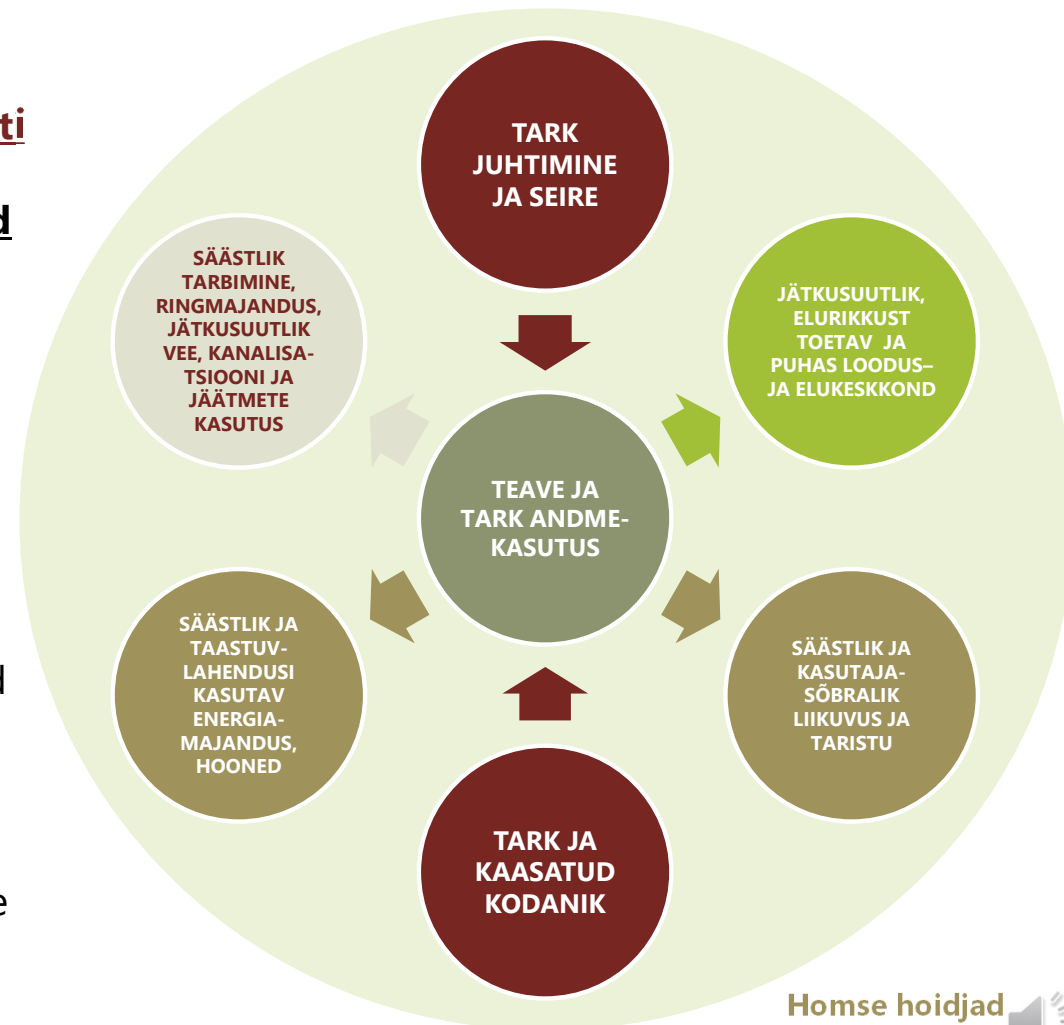

Homse hoidjad

Targa, jätkusuutliku ja kliimaneutraalse linna / omavalitsuse eesmärk

- **Tark linn / omavalitsus kui kliimaneutraalsuse võti ja KEKK** (Kohalike omavalitsuste energia- ja kliimakava) **kui vastav võtmedokument - kaasatud on kõik valdkonnad ja tegevused on lõimitud**, tegevused seotakse kohe vastavatesse valdkondlikesse strateegia- ja tegevuskavadesse
- **Energiatõhusus**, nullmajad, plussmajad, energiaklastrid
- Dekarboniseeritud täielikult **taastuvatel kütustel baseeruv energia**
- **Tõhus liikuvus kõigile** – puhas, kindel ja ühendatud
- **Puhas loodus- ja elukeskkond** kõigile
- **Ringmajandusele** üleminek
- **Infotehnoloogia** – valdkondade üleselt kaasaegsete lahenduste saavutamiseks

KEKK (KOV*i* energia- ja kliimakava)

Kliima- ja energiakava käsitleb põhjalikult konkreetse KOV-i piirkonnas ilmnevaid asjakohaseid aspekte võttes arvesse allpool loetletud valdkondi:

- Energeetika ja varustuskindlus;
- Tervis, sotsiaalhoolekanne ja päästevõimekus;
- Maakasutus ja planeerimine;
- Looduskeskkond;
- Majandus s.h keskkonnahoidlikud riigihanked ja ringmajandus;
- Biomajandus;
- Kogukond, teadlikkus ja koostöö;
- Taristu ja ehitised;
- Transport ja liikuvus.

KEKKi koostamine

- Kaardistada hetkeolukord
- Tuua välja igas valdkonnas KOV-i poolt siiani ellu viidu
- Seada eesmärgid ja kirjeldada KOV-i planeeritud tegevusi ja leevendavaid meetmeid
- Määrata mõõdetavad näitajad eesmärkide täitmise jälgimiseks

KESKKONNAINVESTEERINGUTE KESKUS

Millised on omavalitsuste võimalused?

Olla eestvedaja oma vastutusalas:

- KOV haldusala hoonete renoveerimine,
- Läbimõeldud ja mugav jäätmekäitlus ja ringmajanduslahendused

Olla eeskuju:

- Jätkusuutlikkust ja kliimaeesmärke arvestavad hanked (nii tulemus kui viis selle saavutamiseks), toodete elukaarepõhine keskkonnamõju arvestus
- Taastuvtranspordi kasutuselevõtt / jätkamine KOV asjaajamises,
- Kohalik mahetoit koolides ja lasteaedades
- **Hoolimine keskkonnast toob uusi elanikke ja hoiab olemasolevaid**

Olla kaasaja:

- Rohealade kaasavad planeerigud,
- Taastuenergia tootmiste kohalikud kogukonnad

Olla abiks ja toeks:

- Kohalike rohealgatuste ja -ettevõtluse soosimine, nõustamine ja toetamine,
- Koolitus ja teavitust
- *NIMBY* teemade lahendamine

Varihind – hind, mis arvestab antud tegevuse mõju keskkonnale, inimeste heaolule ja majandusele

Turuhind – hind, mis arvestab antud tegevuse turunõudlust

The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review

Mõelda läbi kaasmõjud:

- **DNSH (ei kahjusta oluliselt) põhimõtete rakendamine**
- **Energiasääst esimesena**
- Päikesepargid ja elurikkuse säilitamine,
- Teeservade hooldus,
- Läbimõtestatud üleminek taastuenergia kasutusele

Homse hoidjad

Millised on omavalitsuste võimalused?

Oluliste tegevuste kaardistamine

Hinnata kaardistatud tegevuste korral:

- **olulisust keskkonnale** - tegevuse panus kliima ja keskkonnanäesmärkide täitmisel ning seotud ohtude ärahoidmisel,
- **maksumust** - tegevuse hinnanguline aastane ning summaarne kulu ja ülevaade võimalikest rahastusallikatest,
- **ajakriitilisust** - kui ajakriitiline on tegevus, mis juhtub kui see tegemata jätta keskkonna ja elanike seisukohast, kas tegevusetusel on finantsilised tagajärjed,
- **tulu** - kas antud tegevuse realiseerumine aitab edaspidi teenida tulu või ära hoida kulusid,
- **kogukonna ootust** - kuidas on kogukond antud tegevuse suhtes meelestatud ning võimalike kogukonna kaasamisega seotud tegevuste loetelu.

Kõigi viie kriteeriumi korral paluti hinnata tulemust skaalas 1-5, kus 5 on kõige positiivsem saavutus.

Vastavate kriteeriumite alusel saab teha lihtsa kaardistuse kõige olulisematest ja ajakriitilisematest tegevustest KOV vaates. KEKKi loomiselt tehtavast algolukorra kaardistusest tulenevate vajalike tegevuste prioriseerimine peaks käima andmepõhiselt (teadaolev keskkonnamõju, teadaolev maksumus jne) antud kriteeriumite alusel.

Homse hoidjad

Millised on omavalitsuste võimalused?

Taristu ja ehitised:	Energeetika ja varustuskindlus:	Maakasutus ja planeerimine:	Looduskeskkond (k.a. planeeringud):	Majandus s.h keskkonnahoidlikud riigihanked ja ringmajandus:
24 KOV hoonete jätkusuutlik renoveerimine,	16 Energiasalvestus (vesinik, akud, suruõhksalvestus, hürdopumpsalvestus jne)	20 Taastuenergia võimalike tootmisalade asukohtade planeerimine üldplaneeringus	22 Puhkevõimaluste piisavus (tervise- ja matkarajad), inimeste võimalused looduses liikuda	21 Jäätmete ja olmejäätmete liigiti kogumise süsteemne käsitlus ja soodustamine KOV tasandil
23 Nutikas energiakasutus hoonetes	15 Taastuenergia tootmine/tarbimine ja selle edendamine	16 Ühistranspordi teenindusvõrgustiku ühisarendamine piirnevate omavalitsustega	18 Rohe- ja veealade planeeringud linnades, metsade ja virgestusalade loomine	18 Kohalike toodete ja toiduainete kasutamise soodustamine
21 Taastuenergialahenduste paigalduse ja kasutuse soodustamine	15 Nutikalt juhitava, valgusreostust vältiva ja säästliku tänavavalgustusvõrgu väljaehitamine ning üleminek LED valgustitele	14 Maavarade kaevandamise jätkusuutlikkus	15 Elurikkuse kaitse ja selle rahastamine	17 Avalike ürituste korraldamisel on seatud keskkonnahoidlikud tingimused (nt ringtops)
19 Ringmajandus taristus ja ehitustes (nt 10%-100% taaskasutatud materjali)	13 Kohalike elektritootmisvõimsuste olemasolu elektrikatkestuste ajal vältimatu abi osutamiseks ja sideteenuste tagamiseks	14 Omavalitsuse asutustes ja korrusmajade piirkondades säästlikult sademevee kogumise ja äravoolu lahendamine	14 Omavalitsuse maatulundusmaade ning üldkasutatavate rohtalade ja haljakute elurikkamaks muutmine, kasutades kõrghaljastust, katus- ja vertikaalhaljastust ning vähendades niitmistihedust	16 Kohalike ettevõtete jätkusuutliku käitumise soodustamine

Millised on omavalitsuste võimalused?

Biomajandus:		Kogukond, teadlikkus ja koostöö:		Liikuvus ja transport:		Tervis, sotsiaalhoolekanne ja päästevõimekus:	
23	Kohalike toodete eelistamine	23	Kogukonna informeerimine tehtud analüüside tulemusest ja kaasamine KEKK loomisse ning valdkonnaga seotud otsustusprotsessidesse	23	Ühistranspordi, jala- ning rattateede teenindusvõrgustiku ühisarendamine piirnevate omavalitsustega	22	Jala- ning rattaga liikumise soodustamine
18	Biogaasi tootmine ja kasutuselevõtt (koos jääsoojuse ja substraadi targa kasutusega)	20	Kohalike looduskaitsevajaduste määramine elanikega koos ja looduskaitseksperptidega piirkonda sobivate lahenduste leidmine	20	Rattaringluse, tõukside, jmt kasutuse ning jagamisteenuste soodustamine	19	Kohalike elektritootmisvõimsuste olemasolu elektrikatkestuste ajal vältimatu abi osutamiseks ja sideteenuste tagamiseks
17	Mahepõllumajanduse ja jätkusuutliku põllumaa kasutuse praktikate soodustamine põllumajanduses	19	Koolieelsete õppeasutuste, üldharidus- ja huvikoolide, keskkonnahariduskeskuse ning kutseõppeasutuste kliimamuutuste mõjuga kohanemise toetamine.	15	Pargi-ja-sõida lahenduste väljaarendus	12	5/15 min reegel (igast asustusala punktist on antud ajaga võimalik saada arstiabi, päästeteenust, aga jõuda ka rohealale ja poodi)
16	Metsade tootlikkuse ja elujõulisuse ning mitmekesise ja tõhusa kasutamise tagamine muutavas kliimas.	18	Eri kliima- ja energiakavade valdkondadega seotud koolituste ja teavituskampaaniate korraldamine	13	Taastuvenergia tankimis- ja laadimisvõrgustiku planeerimine ja ehitamine KOV territooriumil	10	Päästevõimekuse suurendamine seoses kliimarisikidega
9	Üldlämmastiku ja -fosfori ning põllumajanduse kasutatavate mürkemikaalide sisaldust pinna- ja põhjavees vähendavate praktikate kasutuse soodustamine	11	Riskijuhtimise tõhustamine ning riigi- ja KOVide asutuste töötajate kliimamuutustega kaasnevate riskide maandamise võimekuse tagamine	11	KOV tellitava teenustranspordi üleviimine taastuvlahendustele	10	Üleujutus-, tormi-, või metsatulekahjude, soojussaarte, rannikuerosiooni ja maalihete riskide maandamiseks tehtavad maastikutööd ja loodavad looduspõhised lahendused

Millised on töötavad lahendused?

Töötavad lahendused töötubadest:

- Töötavate lahendustena töötoast (p. 3.2) nähti eelkõige praktilisi tegevusi, mis on seotud omavalitsuse ja selle elanikkonna elu- ja looduskeskkonna ning majandusliku olukorra paranemisega. Väga oluliseks peeti ka KEKKi loomist tervikuna, selle süstemaatilist ja terviklikkust olukorra kaardistamisel, algandmetele tuginevate otsuste tegemist „suurt pilti“ nähes ning olukorra edasist pidevat seiret kindlate moodsuste alusel. Tõdeti et faktilistele andmetele põhinedes on hea seada eesmärgid, kaasata elanikkonda ja poliitiliselt otsuste tegemist põhjendada.

Valdkond	Olulisus
Terviklik, süsteemne, teaduspõhine lähenemine	53
Elu- ja looduskeskkonna olukorra paranemine	47
Investeeringute kaasamine	14
Kokkuhoid ja paremad lahendused (energia, finantsid)	13
Kogukonna teadlikkus ja kogukonnatunne	13
Kaasaegsed lahendused	12
Riigi ja KOV koostöö	11
Ettevõtete kaasamine	9

Tehtud ja planeeritavad tegevused

Ringmajandus

- Ringmajanduse pidev areng
- Uue jäätmejaama ehitus
- Uuskasutuskeskuse konteinerid (iseteenindus)
- Ringmajanduse uus hange
- Korduvkasutatava joogitopsi rent

Ehitus

- KOV hoonete jätkusuutlik renoveerimine
- Tallinn ja Maardu on andnud toetust fassaadide soojustamiseks /korrastamiseks
- Uute hoonete korral planeeritud/projekteeritud nutikas hoone (energia)kasutuse juhtimine
- Tänavavalgustuse üleviimine LED-valgustusele

Taastuenergia

- Päikese- ja tuuleparkide rajamine
- Tuuleparkide eriplaneering

Liikuvus ja taristu

- Pargi – sõida süsteemi kasutamine;
- Sõidujagamise teenused

Rohelisem keskkond

- Elurikkusest lähtuva haljastuse rajamine

Ühisveevärk- kanalisatsioon

- Ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni rajamine

Soojusmajandus

- Kaugkütte tootmine osaliselt taastuenergia-allikatest

Täna tähelepanu eest!

Eva-Ingrid Rõõm